

Referat från hudföreläsningen på Keeshondringens uppfödarräff i Huskvarna 10/10 2009

Susanne Åhman, leg vet, CertSAM, CertVD, MRCVS, specialist i dermatologi, specialist i hundens och kattens sjukdomar höll en mycket intressant och illustrativ föreläsning på uppfödarräffen. Första delen handlade om klåda hos hundar, andra delen om Alopecia X. Här nedan en sammanfattning:

KLÅDA!

-innebär det alltid allergi?

Klåda är ett mycket vanligt symptom hos hundar med hud- och öronproblem och är även den vanligaste orsaken till besök hos veterinär dermatolog (specialist på sjukdomar i hud, öron och klor).

Klåda kan orsakas av parasiter, infektioner och allergiska tillstånd.

En parasit är en objuden gäst, ett litet djur som livnär sig på ett annat djur. Parasiterna kan finnas invärtes eller utvärtes på kroppen. När det gäller hudsjukdomar är det huvudsakligen ektoparasiter (utvärtes) som är av intresse.

Första steget i utredningen av klåda är att utesluta/behandla ektoparasiter som skabb, löss och loppor. Dessa ektoparasiter orsakar vanligen en intensiv klåda.

Demodikos orsakas av ett kvalster som lever i hårsäckarna, hos hundar vanligen *Demodex Canis*. Den ingår i hundens s.k. ”normala flora” och den framkallar inte sjukdom hos en frisk hund med fungerande immunförsvar. Sjukdomen uppträder när demodexkvalstren förökar sig i onormalt antal av en eller annan anledning. Demodikos kan debutera i tidig (juvenil) eller i vuxen ålder (adult). Sjukdomen kan vara lokal eller generaliserad.

Juvenil demodikos anses ha en tydlig ärftlig komponent. Det som talar för ärftlighet är överrepresentationen av sjukdomen hos vissa raser som amerikansk staffordshire terrier, shar pei, dvärgpinscher, mops och boston terrier.

Det är inte parasiten som är ärftlig utan hundens benägenhet att utveckla demodikos.

Trots att sjukdomen är vanligt förekommande har väldigt lite forskning bedrivits på området. Än så länge finns det inga publicerade vetenskapliga studier som belyser arvs gången för sjukdomen.

Demodikos kännetecknas av håravfall utan klåda. Hunden kan dock få problem med klåda om en sekundär hudinfektion tillstöter.

Andra steget är att utesluta/behandla infektioner. Hudinfektioner är vanligt förekommande hos hundar och kan orsakas av t.ex. av bakterier, jästsvampar och virus.

Bakteriella infektioner kan vara ytliga eller djupa. De benämns också som pyodermier. Klåda är ett vanligt symptom. Vid ytliga infektioner ser man vanligen små röda upphöjda prickar, krustor, finnar samt fjällande ringar runt en liten hårlös fläck.

Vid djup infektion förekommer det ofta bölder (furunkler) som kan spricka och fistlar kan bildas.

Diagnosen ställs med ledning av den kliniska bilden samt bakterieodling med resistensbestämning.

Behandlingen består av antibiotika lokalt och/eller i tablettform samt bakteriedödande schampo.

Jästsvampar, liksom bakterier i lågt antal finns på den friska hundens hud. Dessa mikroorganismer kan öka i antal i samband med vissa förutsättningar och framkalla sjukdom som följd. Jästsvampar trivs i varm och fuktig miljö och finns mest på hundens öron, tassarna

samt runt mun och stjärt. Hunden kliar sig. Pälsen och huden blir fet. Även en brunröd missfärgning av päls och klor kan förekomma. Huden kan bli kraftigt förtjockad ("elefanthud").

Allergi är en vanlig bakomliggande faktor för utveckling av sekundära jästsvampsinfektioner. Vissa raser (cocker spaniel, basset hound, west highland white terrier) har en större mängd jästsvampar på sin hud och löper därför större risk att utveckla jästsvampinfektioner.

Diagnosen ställs med klinisk undersökning samt mikroskopi av ett hudprov.

Behandlingen är jästsvampavdödande medicinskt schampo.

Hudinfektioner orsakade av virus är ovanliga hos hundar.

Tredje steget är att utesluta/behandla allergier.

Klåda är det vanligaste symptomet på allergi. Hundar kliar sig på olika sätt genom t.ex. att krasa med bakbenen vid framför allt klåda runt hals, öron samt ansikte. På resten av kroppen använder hunden sin mun för att klia. Hunden slickar, gnager, naggar och biter sig själv i varierande grad. Allergiska hundar drabbas av återkommande hud och/eller öroninfektioner. Allergi är en multifaktoriell sjukdom där ärftlighet och miljöfaktorer samverkar för utveckling av sjukdomen. Vissa raser är mer drabbade än andra. I Sverige är boxer, bullterrier, west highland white terrier och welsh terrier de mest drabbade.

Det finns olika typer av allergier: -Atopi eller omgivningsallergi innebär allergi mot ett eller flera ämnen i hundens omgivning (t.ex. dammkvalster, pollen, gräs, dun) -Födomedelsallergi (matallergi) –Kombinerade former.

Atopisk dermatit har oftast en mycket typisk utbredning i ett eller flera områden nämligen: öron, ansikte, tassar, stjärt samt kontaktytor där friktion uppstår som armhålor, ljumskar och insidan av benen. Utöver klådan ser man rodnad i huden eller på öronlappens insida. Infektion kan tillstöta i den inflammerade huden och sprida sig även till andra områden. Vid en längre tids besvär mörknar ofta huden och ger ett lite "smutsigt intryck". Den smutsiga färgen går dock inte att tvätta bort. Det handlar om en ökad pigmentering i huden på grund av inflammation.

För att diagnostisera vad i miljön hunden är allergisk mot görs ett "pricktest" (injektion i huden med olika substanser) eller tas ett blodprov för antikroppsbestämning. Syftet med dessa tester är att kunna identifiera vad det är som utlöser allergin för att dels kunna vidta miljöåtgärder (undvika/minska utlösande faktor) och dels kunna behandla med hyposensibilisering (allergispecifikt immunterapi, s.k. "allergivaccin").

När det gäller behandling är det mycket viktigt att vidta åtgärder för att minska/undvika expositionen med allergen (ämnen som hunden inte tål). Många ämnen går inte att ta bort helt och hållet men man kan begränsa/minska mängden som hunden utsätts för.

Dammkvalsterallergi är vanligt förekommande. Dammkvalster finns i inomhusmiljön, mest i sovrum. Hunden mår då bättre i samband med utomhusvistelsen. Hunden ska inte sova i hemmets sovrum. En avtorkningsbar hundsäng är bästa sovplatsen för en kvalsterallergisk hund.

Som symtomlindrande behandling kan olika läkemedel vara till hjälp som t.ex. antihistaminer, kortison, ciklosporin m.m..

Även fettsyror både för utvärtes och invärtes bruk kan vara till hjälp.

Hud/öroninfektioner bör förebyggas genom regelbunden användning av medicinskt schampo och öronrengöring.

Födomedelsallergi innebär allergi mot ett eller flera ämnen i hundens mat. Långvärigt eller ständigt återkommande klåda kännetecknar matallergi. Hud eller öroninfektioner kan ibland vara det största problemet. Vissa hundar kan även ha symptom från mag-tarmkanalen.

Diagnosen födomedelsallergi ställs genom en s.k. ”eliminationsdiet”. Dieten innebär att under en 8-veckors period elimineras allt som hunden tidigare ätit. Istället ger man ett foder med en ny proteinkälla (t.ex. anka, ren, älg). Det räcker inte med att byta fodermärke. Det är inte heller mängden protein som ska ändras utan sorten. Under dieten är det viktigt att behandla eller förebygga hud- och öroninfektioner samtidigt. Efter 8-veckors strikt diet är det dags för utvärdering. Har hunden förbättrats under tiden?

Dieten följs av en s.k. ”provokationstest” som pågår under 2 veckor. Man provocerar hunden med den tidigare maten och observerar om besvären återkommer. Under provokationen måste allt som hunden ätit tidigare (foder, godis, tuggben, matrester) ges. En markant försämring av hunden under provokationen bekräftar diagnosen matallergi.

En strikt matallergisk hund behöver oftast ingen annan behandling än att man utesluter det/de proteiner hunden inte tål.

Kombinationen atopi och födoämnesallergi är vanligt förekommande i Sverige.

”BLACK SKIN”

-en nattsvart sjukdom, eller???

Black Skin Disease (BSD) är benämningen på en hudsjukdom beskriven f.f.a. hos spetsraser. Sjukdomen benämns idag med samlingsnamn Alopecia X. (alopecia betyder hårfall och X står för okänt). Den har tidigare beskrivits som ”follikulär dysplasi (strukturfel i hårsäckarna) hos nordiska raser”, ”funky coat syndrome” m.m.

Man vet mycket lite om sjukdomen. Forskningsprojekt med målsättning att belysa den genetiska bakgrunden pågår i bla Schweiz och Storbritannien med ledning av Dr Rosario Cerundolo (Dick White Referrals, UK). F.n. pågår det en insamling av blodprover från drabbade hundar.

Den kliniska bilden består av pälsavfall utan klåda som vanligen börjar i halsområdet och i ett senare skede sprider sig till bålen, buken, lårens baksidor och svansen. Den kala huden blir mörkfärgad. En del förblir dock opigmenterade. Pälskvalitet förändras (stålullskänsla).

Hundens allmäntillstånd är opåverkat. Alopecia X är vanligen en helt kosmetisk sjukdom. Diagnosen ställs med ledningen av det typiska utseendet i kombination med uteslutandet av andra tillstånd med liknande hårfall samt hudbiopsier (vävnadsprov).

Sjukdomar som måste uteslutas är hypothyreoidism och Cushing syndrom (se nedan) samt testikeltumörer.

Hypothyreoidism (alltför låg produktion av sköldkörtel hormon) är den vanligaste och samtidigt mest feldiagnostiserad hormonella rubbningen hos hund. Den kliniska bilden består av trötthet, viktökning, långsam hjärtfrekvens och intolerans mot kyla. Huden blir kall, plufsig och förtjockad. Hårremmen blir ofta torr, spröd och livlös. Pälsen ljusnar och symmetriskt pälsavfall kan förekomma. Svansens behåring är som regel sparsam. Förändringar orsakar som regel inte klåda men infektioner kan tillstöta med klåda som symptom.

Diagnosen ställs med ledning av klinisk undersökning samt blodprov (mätning av sköldkörtelhormon både total samt fri mängd samt thyreoideastimulerande hormon).

Behandlingen är livslång och består av tillförsel av thyreoideahormon i tablettform (Levaxin). Prognosen är god. Tröttheten försvinner i regel inom några veckor medan hudförändringarna kan ta längre tid att försvinna.

Cushing syndrom eller hyperadrenocorticism orsakas till ca 75% av rubbningar i hypofysen (hjärnans körtelbihang) och resterande 25% anses vara orsakade av tumörer i binjurarna. Cushingliknande bild kan även orsakas av långtidsbehandling med höga doser kortison (iatrogen Cushing).

Cushing innebär överproduktion av kortisol i binjurarna. Detta kan i sin tur orsakas av för hög halt av binjurstimulerande hormon (ACTH) från hypofysen (liten körtel under hjärnan som bla. är involverad i regleringen av tillväxten, ämnesomsättningen samt könshormonerna). Den kliniska bilden består av ökad törst, aptit samt stora urinmängder. Hunden kan få en päronformad hängbuk. Huden blir tunn med övertydlig kärlteckning, mest framträdande på buken. Muskelatrofi av varierande grad kan förekomma.

Sjukdomen karakteriseras också av symmetriskt hårlöshet eller tunn hårrem på kroppen.

Svansen är ofta dåligt behårad ("rättsvans") och även nosryggen kan bli kal.

Diagnosen ställs med ledning av undersökningsfynd samt urin och blodprov.

Behandlingen syftar till att minska överproduktionen av kroppseget kortisol.

Hypofysberoende Cushing behandlas med mitotan (Lysodren). Trilostane (Vetoryl) används också för behandling av hypofys och binjurerelaterad hyperadrenocorticism.

Vid iatrogen Cushing skall kortison utsättas. Detta bör ske långsamt och successivt.

Ett antal terapier har provats under åren med varierande resultat. Detta är svårt då man inte känner till den exakta bakgrunden till Alopecia X. Man har också benämnt sjukdomen enligt responsen på de olika behandlingar man har provat. Ingen behandling är garanterad att hjälpa.

Kastration har i vissa fall gett en viss pälsåterväxt inom 6 månader, men hårfallet har återkommit inom loppet av några år.

Melatonin (ämne som produceras i hjärnans tallkottkörtel) har under de sista åren provats med gott resultat i vissa fall. Melatonin finns att tillgå i tablettform och används för att motverka jetlag och förbättra sömnen.

Övriga behandlingar som tillväxthormon, mitotan (cellgift), trilostane m.m. är ej att rekommendera vid Alopecia X, som är en kosmetisk sjukdom som enbart stör utseendet, pga. risken för biverkningar av allvarigare karaktär.

Samma helg som vi hade träffen anordnade den engelska keeshond klubben ett symposium om Alopecia X med Dr Cerundolo som talare. Man har för avsikt att samla in blodprover från drabbade keeshond med målsättning att identifiera den/de generna som kodar för sjukdomen. Ytterligare information om projektet kan fås genom hälsokoordinatorn Jane Saunders (liefkees@hotmail.com).

Detaljerad rapport om symposiet kommer inom kort.

För den som är intresserad att fördjupa sig i hudsjukdomar vill jag rekommendera Susanne Åhmans nyutkomna bok: "Hunden Hud – en bok om klåda, allergi, öronproblem och pälsavfall".

Boken är lättläst, pedagogisk och illustrativ med omfattande bildmaterial.

Silvia Schliamsner